

Přísaha.

Přísaha, která co průvodní prostředek hrála ve starém (Josefinském) soudním řádě ze dne 1. května 1781, č. 13 sb. z. s. úlohu tak vynikající, jest novému soudnímu řádu ze dne 1. srpna 1895, č. 113 ř. z., jenž platnosti nabyt 1. lednem 1898, institucí neznámou. Zásady ústnosti, bezprostřednosti a volného uvažování výsledků průvodních, které ovládají nové řízení soudní, učinily přísahu co prostředek průvodní (ceny ostatně dosti pochybné) zbytečnou. Pro ten případ však, že by soudci dle volného jeho uvážení nestačily výsledky provedeného řízení průvodního, dopouští zákon přísežný výslech stran, jakožto průvod subsidiární. Avšak ač přísaha v novém řízení soudním význam nemá, sluší se nicméně i o ní zmíniti, poněvadž dnes ještě mnoho a mnoho sporů v běhu se nachází, které započaty byvše ještě za vlády starého řádu soudního i na dále dle něho řešeny a rozhodovány býti musí. Ve starém řízení soudním vyskytují se tyto druhy přísah:

A. Přísaha rozhodovací.

I. P o j e m.

Obecný řád soudní (o. ř. s.) z r. 1781 jedná o přísaze hlavní v 18. hlavě a nazývá ji průvodním prostředkem (nadpis hlavy: Von dem Beweise durch den Haupteid). Jinak západohaličský řád soudní (záph. ř. s.), kde je 18. hlava nadepsána: »Von dem Haupteide«. Skutečně není přísaha hlavní ani důkazem ani surrogátem důkazu. Již ode dávna byla nutnou tam, kde měl býti zjednán základ k rozsudku, když vlastních důkazů tu nebylo. Procesuální funkce její záleží v tom, že tvoří skutkový podklad rozsudku, nikterak však v tom, že by působila na přesvědčení soudcovo. Dle toho je tedy disponováním o skutečnostech podobně jako dispositivní doznání, není však nikterak doznáním podmíněným (Canstein). Uložením přísahy hlavní disponuje se potud skutečnostmi, že jich formální pravda činí se závislou buď na doznání nebo přísežném popření odpůrcem. Odpůrce donucuje se k tomu, aby buď doznal neb protidůkaz (odvod) vedl (zastoupení svědomí) nebo přísežně popřel nebo konečně přísahu vrátil t. j. by nyní sám skutečnostmi disponoval tím, že formální jich pravdivost činí závislou na přísežném doznání deferenta. Složením přísahy uložené (deferované) nebo vrácené (referované) stává se dispoice stran perfektní, delace a relace purifikují stejně t. j. nyní je definitivně rozhodnuto, zda příslušná skutečnost má býti ve sporu pokládána za formálně pravdivou či formálně nepravdivou. Povážlivým není při celé věci, že k zjištění pravdy dostačuje výpověď jediného nejvyš vadného svědka, poněvadž nezáleží na tom, zdali je soudce o pravdivosti dotyčných skutečností přesvědčen, avšak povážlivým je postavení, do jakého se delát přivádí. Ovšem nechce-li doznati, má ještě trojí možnost, z nichž však možnost zastoupení svědomí je samozřejmě velmi značně obmezená. Obyčejně musí delát buď popřítí nebo přísahu vrátiti a tím deferenta soudcem ve vlastní věci učiniti, což zajisté pro svědomitou stranu bývá často trapným dilemmatem. Z podstaty přísahy hlavní plyne

1. že je prostředkem subsidiárním t. j. má místo jen, když chybí vlastní důkazy;

2. že je vyloučena v těch řízeních, kde platí zásada oficiálnosti a kde tudíž volnost dispoice tran skutkovým materiálem procesním místa nemá

(řízení o neplatnosti a rozloučení manželství, řízení ve věcech rušené držby);

3. že předmětem jejím jsou jen skutečnosti, nikdy však právo sporné samo (dv. dek. z 18. prosince 1846, č. 935 sb. z. s. a nejv. rozh. z 1. října 1844, č. 836 sb. z. s.) a že konečně

4. složení přísahy zmocněncem je vyloučeno (§ 223 o. ř. s., § 297 záph. ř. s.).

II. Delace (uložení) přísahy hlavní:

K tomu oprávněna je jen ona strana, která je oprávněna o věci sporné narovnáni učiniti (§ 203 o. ř. s., § 275 záph. ř. s.). Tudíž potřebuje k tomu poručník neb opatrovník, za svého svěřence spor. vedoucí, povolení soudu poručenského (opatrovníckého) (§§ 233, 282 o. z. o.), finanční prokuratura spor vedoucí zmocnění úřadem správním (výn. m. spr. z 25. dubna 1856, č. 8911). Zmocněnec spor vedoucí zapotřebí má generální plné moci (§ 1080 o. z. o.). Jinak smí v řízení písemním advokát jen tehda přísahu hlavní uložit, když příslušné podání je stranou vlastnoručně podepsáno (dv. dek. z 28. května 1789, č. 1012 sb. z. s.). Delace děje se z pravidla prohlášením, že deferent přísahu, bude-li vrácena, sám vykoná (přísaha vratitelná) a sice buď současně s tvrzením dotyčných skutečností aneb teprve, budou-li odpůrcem popřeny (§ 203 o. ř. s., § 275 záph. ř. s.). Přísaha může býti uložena kumulativně neb subsidiárně s nabídnutím vlastních důkazů, avšak uložena býti musí v čas (§ 120 o. ř. s., § 12 záph. ř. s.). Pro spozděnou delaci třeba si vymoci povolení novot. Ukládá se pak přísaha hlavní odpůrci ve sporu neb tomu, kdo jménem jeho spor vede, tudíž poručníku, opatrovníku. Přísahu nelze uložit osobám, jež vůbec přísahati nemohou, jako nedospělci, šílenci, nepřítomní (sb. jud. č. 109). Osobám, jež vedou spor jménem jiného, lze uložit přísahu obsahem obmezenou. Straně totiž, která ve vlastním jméně spor vede, lze uložit přísahu o vlastních i cizích činech, kdežto zástupcům přísaha může býti uložena jen o jich vlastních činech (§ 207 o. ř. s., § 280 záph. ř. s.). Tím má býti zástupce uvarován rozporu mezi svědomitostí ohledně přísahy a povinností, by docílil pokud možná největšího úspěchu ve sporu; jinak řečeno, zákon mírní zástupci postavení, do kterého jej přivádí uložení přísahy. Toto obmezení neplatí pouze pro toho, kdo zastoupení poskytuje, nýbrž platí též pro poručníky, opatrovníky, zvláště i pro kuratora absentis, též pro správce konkursní podstaty, neplatí však pro přísahajícího zástupce osoby právnické, poněvadž zastoupení nevztahuje se k celému vedení sporu, nýbrž jen ku složení přísahy a přísaha byla uložena osobě právnické co straně. Právnickým osobám lze ostatně přísahu hlavní s úspěchem jen tím způsobem uložit, že deferent již ve sporu pojmenuje způsobitou osobu fysickou, jež přísahu vykonati má (rep. nál., č. 7, 65). Nelze uložit přísahu o okolnostech, jež odpůrci známy býti nemohou a o nichž si on patřičných informací zjednati nemůže. Přípustnost delace by zde nutila k vrácení přísahy a byla by tudíž procesuálním znásilňováním. Delace přísahy hlavní zavazuje.

III. Přijetí, vrácení (relace) přísahy, zastoupení svědomí:

Jednoho z těchto tří prostředků může delát užiti, nechce-li doznati skutečnost, která se má odpřisahnouti, předpokládajíc předkem, že přísaha byla uložena vratitelně. Přijetí záleží v prohlášení deláta, že uloženu přísahu chce složit. Byla-li přísaha uložena, jak pravidelně se stává,

záporně a vratitelně t. j. o pozitivních skutkových tvrzeních deferenta, jest přijetí přísahy delátem odmítnutím tvrzení odpůrcova bona fide učiněným. Skládá se s dodatkem »dle vědomí a upamatování«, není tudíž přísahou vědomí, nýbrž přísahou věření neb správněji přísahou přesvědčení t. j. pozůstává v přísežném ujištění, že delát zkoumaje svědomitě své vědomí a svědomí ničeho neshledá, co by jej nutilo, uznati tvrzení odpůrcovo za pravděpodobné (Ullmann). O přijetí pozitivní vratitelné hlavní přísahy jedná § 206 o. ř. s. Přísaha tato se ukládá, když strana má odvodem vyvrátiti zákonnou domněnku nasvědčující pravdivosti tvrzení odpůrcova (interimní pravda). Přijme-li odpůrce tuto přísahu o svých vlastních tvrzeních, vykonejž ji bez dodatku »dle vědomí a upamatování«. Tak na př. je-li manžel žalován o plnění slíbeného daru jitřního (§ 1232 o. z. o.), vykonejž přísahu jím přijatou, že dar jitřní během prvních tří let manželství již splnil, bez dodatku. To je zcela přiměřeným. Přičilo by se to přímo zdravému rozumu, kdyby se v takovémto případě dovolilo odpůrci složiti přísahu věření, poněvadž on přece o okolnostech, které sám tvrdí, určitě věděti musí. Toto ustanovení § 206 o. ř. s. se všeobecně neuznává. Tvrdivo se, že druhý odstavec tohoto místa zákonného má na mysli přísahu deferenta. S druhé strany bylo tvrzeno (Canstein), že druhý odstavec týká se těch případů, kde delát prostě nepopřel, nýbrž jen doplňky a opravy přivedl. V tomto posledním případě přehlíží se, že okolnosti nově přiváděné (a k nim patří přec doplňky a opravy) musí delát sám dokázati. Nechce-li delát přijmouti přísahu mu uloženou, může ji deferentu vrátiti, který se tím stane relátem. Tento vykonejž ji (i když byla pozitivně uložena) vždy bez dodatku, jeho přísaha je zjištěním pravdy (§ 205 o. ř. s., § 277 záph. ř. s.). Výjimečně nemůže delát přísahu vrátiti, t. j. tehdá, když byla uložena nevratitelně. To se děje tehdá, když má býti zjištěna pravdivost takové okolnosti, pro kterou důkazem povinný průvodních prostředků nemá a o které sám ničeho neví. Přísaha tato je velmi povážlivou, poněvadž postavení delátovo se podstatně zostřuje a je zde mnohem větší možnost, že se dá delát svěsti ke složení přísahy ne zcela svědomitě. Soudce má tudíž nalézti na přísahu nevratitelnou, teprve po velmi pečlivém zkoumání okolností. O. ř. s. byl tento způsob přísahy původně neznámým; ovšem ale výslovně připustil jej § 278 záph. ř. s. Toto ustanovení bylo pak zavedeno nejv. rozh. z 23. dubna 1842 pro obvod platnosti o. ř. s. Tato přísaha budiž jen tehdá přípuštěna, když soudce je přesvědčen, že jednak deferent sám nemůže složiti přísahu vědomí o pravdivosti okolnosti jím tvrzené a že jednak delát má vědomost o dotyčné okolnosti aneb aspoň se přesvědčiti může o její pravdivosti neb nepravdivosti. O přijetí neb vrácení přísahy hlavní nemusí se delát v řízení řádném prohlásiti již v řízení instrukčním (jinak v řízení stručném § 36), nýbrž má se prohlásiti teprve, až rozsudek konečný moci práva nabude (§ 209 o. ř. s., § 282 záph. ř. s.). Neprohlásí-li se v době zákonné, pokládá se přísaha za vrácenou. V řízení stručném (§ 36) však nelze již přísahu vrátiti, nestalo-li se tak mezi jednáním. Chybí-li určité prohlášení, budiž nalezeno jen na přísahu deferovanou. Delát může se i v řízení řádném již ve stadiu instrukčním prohlásiti o uložené přísaze; přijal-li přísahu, může ji nicméně svého času vrátiti (dv. d. z 12. března 1789, č. 986 sb. z. s.). Vrátil-li však přísahu, je tím vázán a lze jen na vrácenou přísahu uznati (jinak nář. rep. č. 53), neboť dispositi ve prospěch odpůrce

již perfektní, nelze zvrátiti. K dalším důkazům relátem po vrácení přísahy nabízeným hleděti nelze, ježto zastoupení svědomí přísluší jen delátovi (§ 205 o. ř. s., § 276 záph. ř. s.).

Další důkazy delátem v tuto dobu nabízené jsou jen důkazem k zabránění křivé přísahy (§ 231 o. ř. s., § 305 záph. ř. s.). Delát může však místo přijetí nebo vrácení přísahy nastoupiti cestu zastoupení svědomí (*probatio pro exoneranda conscientia*) a sice bez rozdílu, byla-li mu přísaha uložena vratitelně nebo nevratitelně. Zastoupení svědomí záleží v nabídnutí odvodu (§ 205 o. ř. s., § 277 záph. ř. s.) a budiž odvod nabídnut v době, ve které důkazy vůbec přiváděti sluší. Odvod lze vésti i listinami; přísaha doplňovací k doplnění důkazu je přípustna. Zdaří-li se odvod, odpadá hlavní přísaha, nezdaří-li se, nemůže delát přísahu již ani přijmouti ani vrátiti (§§ 204, 205 o. ř. s., § 276 záph. ř. s.). Odpadne-li důkaz svědecký k zastoupení svědomí následkem úmrtí svědkova neb proto, že delát důkaz nenastoupil, zůstává delátovi vyhrazeno právo volební z delace.

IV. Důkaz k zabránění křivé přísahy (*probatio pro evitando perjurio*). Kdežto zastoupením svědomí snaží se delát zameziti, by bylo rozsudkem na hlavní přísahu nalezeno, má důkaz k zabránění křivé přísahy za účel, by vzhledem k nabídnutému odvodu odpůrcem (ať deferentem ať delátem) nebyla složena přísaha hlavní rozsudkem připuštěná (§ 231 o. ř. s., § 305 záph. ř. s.). Kdežto tedy zastoupení svědomí obmezeno je na hlavní přísahu, platí předpis o důkazu k zabránění křivé přísahy pro všechny přísahy stran. Ježto nabídnutí důkazu ku zabránění křivé přísahy státi se může v řízení řádném (jinak v řízení stručném § 38) teprve po vynesení rozsudku, jest ono přísně vzato jaksi spozděným přiváděním důkazu, a je tudíž vázáno povšechnými podmínkami (§ 231 o. ř. s., § 305 záph. ř. s.).

Nabízení děje se žádostí (i v obvodu platnosti o. ř. s.; jinak *Canstein*, který žádá žalobu), která vnesena buď písemně nebo též ústně před nebo při stání k složení přísahy nařízeném. V žádosti buďtež předloženy nové průvody a žádáno buď za upuštění od složení přísahy, jakož i o připuštění odvodu. Jednání ústní o tom zavedené obmezeno buď na tyto dva body: 1. zda hodí se nové průvody k vedení odvodu a 2. zda jich spozděné přivádění je ospravedlněno. O tom budiž pak rozhodnuto rozsudkem, vzepřel-li se odpůrce nabízenému důkazu, jinak však výměrem. O rozsudku, jenž připouští důkaz, nelze užiti předpisu § 17 zákona ze dne 16. května 1874 č. 69 ř. z.; spíše přísluší odpůrci samostatné odvolání (*rep. nál. 92*). Nabylo-li připuštění důkazu právní moci, podejž *probant* žalobu řádně důkazem instruovanou. O této žalobě bude v řádném řízení nalezeno, zda připuštěný důkaz byl skutečně podán (*dv. dek. ze dne 30. října 1788 č. 911 sb. z. s.*). Nalezne-li se, že důkaz se nezdařil, pokládá se přísaha odpůrcova za vykonanou (§ 232 o. ř. s., § 306 záph. ř. s.). Jistou odchylku obsahuje řízení dle záph. ř. s., ježto tu postačí (a není tudíž nutným, jak *Canstein* myslí), když bude odpůrce o původní žádosti za připuštění důkazu (předpokládajíc, že byla důkazem instruována, a že v ní též potřebné a vhodné důvody byly uvedeny, že nový průvod nebyl úmyslně zamlčován) slyšen, a pak buď důkaz se přísudkem připustí aneb výměrem zamítne (*dv. dek. z 14. září 1827 č. 2306 sb. z. s.*).

V. Nastoupení přísahy.

Přísaha budiž nastoupena ve 3 dnech po pravoplatnosti rozsudku aneb jde-li o výrok poslední instance (rozhodnutí nejvyššího soudu nebo

potvrzující rozsudek vrchního zemského soudu), ve 14 dnech (§ 209 o. ř. s., § 282 záph. ř. s.). Nestane-li se tak, pokládá se v řízení řádném přísaha za vrácenou. Jinak v řízení stručném (§ 36). Byla-li v řízení řádném přísaha hlavní výslovně nebo mlčky vrácena, musí odpůrce během dalších 3 dnů přísahu nastoupiti, jinak pokládá se opak toho, co mělo býti odpřísáhnuto, za pravdivý. Totéž platí, jestliže jedna nebo druhá strana přísahu nastoupila, avšak nevykonala (§§ 210 a 211 o. ř. s., §§ 283—285 záph. ř. s.).

Lhůty k nastoupení přísahy běží, byl-li rozsudek stranám doručen v různý den, tím dnem, kdy rozsudek nabyl právní moci pro obě strany (sb. jud. č. 6 a). Lhůta k nastoupení přísahy je neprodlužitelná (§ 6 zák. ze dne 16. května 1874 č. 69 ř. z.), její zmeškání nepůsobí preklusi ipso iure, nýbrž jen když protivník odporuje. Záleží tudíž na tom, zda v době spozděného nastoupení přísahy byla již žádost exekuční podána čili nic (nejv. rozh. z 22. května 1847 č. 1065 sb. z. s.).

VI. Vykonání přísahy rozhodovací.

Přísaha budiž vykonána při stání k tomu konci nařízeném (o kterémž i odpůrce budiž vyrozuměn, aby mohl po případě intervenovati) za šetření povšechných předpisů daných o skládání přísahy. Nebyl-li odpůrce vyrozuměn, není to důvodem zmatečným (res. z 11. září 1784 č. 335 lit. i) sb. z. s.). Přísaha budiž přesně složena dle znění rozsudku; opravy chyb početních a jinakých omylů jsou přípustny (kn. jud. č. 54). Před složením přísahy budiž stranám znělka (formule) zevrubně vyložena (dv. dek. ze dne 22. ledna 1820 č. 1645 sb. z. s.), a když se tak stalo, budiž znělka podepsána. Vykonání přísahy může odpůrce prominouti, avšak jen tehda, je-li oprávněn předmět sporný darovati (§ 222 c. ř. s., § 296 záph. ř. s.). Není-li to možným, stačí prozatímně, pokud nebude překážka odstraněna, zaslání přísežné znělky stranou vlastnoručně podepsané a potvrzené. Nevykoná-li se přísaha po odstranění překážky, lze žádati odpůrce za zjištění (§§ 227 a 228 o. ř. s. §§ 301 a 302 záph. ř. s.). Osoby, jež se před soud následkem nemoce neb stáří dostaviti nemohou, skládají přísahu ve svém bytě (§§ 229 o. ř. s. a 303 záph. ř. s.). Za jistých okolností funguje zákon, že přísaha (deferovaná i referovaná) byla složena (§ 233 o. ř. s., § 307 záph. ř. s., dv. dek. z 15. července 1789 č. 317 sb. z. s., dv. dek. z 5. března 1795 č. 222 sb. z. s., dv. dek. z 26. dubna 1792 č. 1036 z. s.), když totiž strana která přísahu nabídla nebo přijala, zemře před vykonáním přísahy, aniž by byla protáhla vykonání přísahy podáním odvolání neb jinak. Tento předpis nevztahuje se na jiné překážky složení přísahy vadící, zejména ne když byl někdo prohlášen za blbého (rep. nál. 34 a 79). Naříkati složenou přísahu hlavní lze jen u soudu trestního (§ 234 o. ř. s., § 309 záph. ř. s.). Ovšem je však přípustným navrácení ve stav dřívější (restitutio in integrum ob noviter reperta), bylo-li opomenuto vykonati přísahu ve lhůtě zákonné (dv. dek. z 23. července 1784 č. 1038 lit. b) sb. z. s.). O rozhodovací přísaze mohou strany též narovnáni učiniti (dv. dek. z 4. února 1800 č. 493 sb. z. s. a z 5. března 1839 č. 348 sb. z. s.).

B. Přísaha doplňovací (juramentum suppletorium, Erfüllungseid) je přísaha, kterou skládá dokazovatel, by doplnil neúplný důkaz o pravdivosti určité okolnosti skutkové. Přísaha tato předpokládá, že byla podána první polovice důkazu, na př. výpovědi svědka klassického (§ 137 o. ř. s.), řádně vedenou knihou řemeslníka (§ 121 o. ř. s.) (neb dle uvážení soudcova

knihou obchodní (čl. 34 obch. z.), denníkem dohodce (čl. 77 obch. z.), srovnalou výpovědí dvou vadných aneb jednoho vadného a jednoho zavržitelného svědka (§ 144 o. ř. s.). Nelze tudíž uznati na přísahu doplňovací, když ta která okolnost je potvrzena jen svědky zavržitelnými, aneb se opírá jen o domněnky (§ 141 o. ř. s., nejv. rozh. z 1. října 1844 č. 836 sb. z. s.).

Přísaha doplňovací je přísaha dle vědomí t. j. skládá se o objektivní pravdivosti sporné okolnosti, vždy bez dodatku »dle vědomí a upamátování«. V řízení písemném budiž přísaha tato s ostatními průvody nabídnuta současně s tvrzením určitého fakta (dv. dek. ze dne 11. května 1784 č. 287 sb. s.). Později bylo by ji možno nabídnouti jen v tom případě, když bylo povoleno založení novot (§§ 47 a 48 o. ř. s.). V řízení ústním může se nabídnouti strana, advokátem nezastoupená, k přísaze doplňovací o faktech žalobních ještě v replice a o tvrzeních odpovědi ještě v duplice. V řízení stručném může soudce i z moci úřední uznati na přísahu doplňovací (dv. dek. ze dne 18. ledna 1787 č. 620 sb. z. s. lit. a), § 35 říz. ve v. str.

Přísahu doplňovací může složiti jen strana sporná; při litis consortium (společenství ve sporu) postačí, když přísahu složí jen jeden společník ve sporu. Na přísahu doplňovací uzná soudce dle svého volného uvážení (arg. § 212 o. ř. s. »kann«) rozsudkem konečným, ve kterém činí závislým svoje rozhodnutí ve prospěch probanta na složení této přísahy. Nevykoná-li tudíž probant přípuštěnou přísahu doplňovací, pokládá se tvrzená okolnost za nepravdivou, aniž by byl odpůrce povinen důkaz z části již provedený t. zv. přísahou očištnou (juramentum purgatorium, Ableinungseid) vyvrátiti. O formě složení přísahy doplňovací, jakož i o probatio pro evitando perjurio platí předpisy dané o přísaze rozhodovací (srj. Canstein, Civilprocess 1893, I 397; Ullmann Civ.-Pr.-R. str. 28 nn.). Přísaha doplňovací má místo i v trestním řízení v přestupcích důchodkových. § 726 tr. z. důch. stanoví totiž: když osoba vzatá do vyšetřování v případě, pro který není výhradně předepsán vlastní způsob důkazu, podá o okolnosti závažné a pro věc rozhodné důkaz sice neúplný, avšak důkaz poleviční neb víc než poloviční a se nabídne tuto okolnost potvrditi, může soud nařízením dovoliti, by důkaz přísahou svou doplnila.

C. Přísaha oceňovací (juramentum in litem, Schätzungseid).

I. Pojem a druhy.

Přísaha oceňovací je přísaha, již má býti dotvrzeno určení hodnoty škody nějaké neb výše pohledávky, kterou nelze jinými průvody prokázati. O. ř. s. vypočítává v 20. kapitole §§ 214—217 čtyry případy přísahy oceňovací; přísaha tato budiž k prokázání škody neb pohledávky přípuštěna, když 1. někdo druhému učiní bezprávně násilí, 2. věc scizí, zničí, neb jinak poškodí, ač dobře ví, že náleží osobě třetí, aneb že tato si aspoň na ni nárok činí, 3. neodevzdá, nedodá neb neopatří v určitý čas to, co je povinen odevzdati, dodati neb opatřiti, 4. když někdo prokáže, že má pohledávati, avšak dostatečně nedokáže a dle povahy věci ani dokázati nemůže obnos své pohledávky (t. zv. přísaha kvantitativní, viz odst. D). Další případ obsahuje § 966 o. z. o.: Byly-li v uschování dány věci uzavřené neb zapečetěné a na to byla závěra neb pečeť porušena, budiž deponent, tvrdí-li úbytek, přípuštěn dle předpisů o. ř. s. k přísaze o své škodě, pokud tato je pravděpodobna vzhledem k jeho

stavu, živnosti majetku a ostatním okolnostem, by přisežně dotvrdil hodnotu věcí ztracených.

II. Objem fakta, jež má býti přísahou oceňovací dotvrzeno, naznačuje § 215 o. ř. s. Přísaha oceňovací zahrnuje úplné interesse, jež vyjadřuje římské právo slovy: *id quod creditoris interest*; přísahou oceňovací lze tudíž prokázati nejen škodu skutečnou (*damnum emergens*) a ušlý zisk (*lucrum cessam*) nýbrž i cenu zvláštní oblíby (*pretium affectionis*).

III. Podmínky připuštění přísahy oceňovací:

1. Přísaha oceňovací musí býti nabídnuta, nebyla-li nabídnuta, nemůže ji soudce uložit (dv. dek. ze dne 15. ledna 1787 čís. 620 lit. i) sb. z. s.); úchytkou z této zásady připouští § 290 záph. ř. s. přísahu oceňovací, aniž se k ní strana sporná výslovně nabídla.

2. Přísahu oceňovací nelze ve formě novoty nabídnouti.

3. Připuštění přísahy oceňovací předpokládá však jinaký důkaz o povstalé škodě a jejím objemu (rozh. ze dne 21. listopadu 1861 č. 6844 sb. 1421). Musí býti tudíž prokázány všechny podmínky škody (nedodržení smlouvy, zavinění, průkaz deliktu, nedbalosti), teprve pak možno výši škody přísahy oceňovací prokázati.

4. Přísaha oceňovací budiž připuštěna rozsudkem. Cení-li probant škodu příliš vysoko, může soudce v rozsudku, přihlížeje však vždy spíše k poškozenému, škodu zmírniti a žalobce připustiti, by zmírněný obnos odpřísáhl.

5. Přísahu oceňovací vykonejž probant osobně, vykonání přísahy zástupcem je vyloučeno (rozh. ze dne 3. listopadu 1881 č. 8973, sb. 8543), byť i to byl dědic strany (rozh. ze dne 17. října 1882 č. 11.587 sb. 9810); ovšem ale vykonati jí smí poručník neb opatrovník strany (rozh. ze dne 16. února 1833 č. 7457, sb. jud. č. 34). Přísahu uloženou bývalým společníkům firmy vykoná platně jediný společník (rozh. ze dne 3. července 1867 č. 5501, sb. 2816). I v rozsudku pro zmeškání (kontumačním) je přísaha oceňovací přípustna (rozh. ze dne 15. dubna 1869 č. 179, sb. 3379).

Pro případy, kde přísaha dle starého s. ř. je přípustna, ustanovil § 273 nového c. ř. s. toto: Je-li zjištěno, že straně některé přísluší náhrada škody neb interesse aneb nějaká pohledávka, avšak obnos škody nelze dokázati aneb bylo by možno jen s nepoměrnými obtížemi dokázati, může soud k návrhu neb z moci úřední tento obnos sám dle svého volného uvážení určit a to i tehda, když by strana o tom důkaz nějaký nabízela. Takovémuto zjištění obnosu může předcházeti přisežný výslech některé strany sporné o okolnostech pro určení obnosu rozhodných.

D. Přísaha kvantitativní je zvláštní odrůdou přísahy oceňovací (§ 217 o. a § 291 záph. ř. s.). Je to přísaha, jíž má býti zjištěna výše pohledávky, kterou ve sporu žalující věřitel dostatečně nedokázal a ani dle povahy věci dokázati nemohl. Přísaha kvantitativní je tudíž přípustná, když věřitel existenci své pohledávky jen neúplně dokázati může, na př. vadnými nebo zavržitelnými svědky, vadnými listinami, též indiciemi aneb když uvede takové okolnosti, z nichž vyplývá právo jeho obligační (rozh. ze dne 6. listopadu 1878 č. 7978, sb. č. 7195; z 4. května 1876 č. 14.156, sb. 6129). Od přísahy doplňovací liší se přísaha tato tím, že kdežto při přísaze doplňovací musí býti podána plná polovice důkazu, je zde soudce

oprávněn spokojiti se s důvody pravděpodobnosti, když přísaha je dle povahy věci způsobitou jej přesvědčiti. Lhostejno, jde-li o výši škody neb o jinou pohledávku. Ježto přísaha kvantitativní zařaděna je v 20. hlavě o. ř. s., která jedná o přísaze oceňovací, nutno souditi, že všechny zásady, platící o přísaze oceňovací, vztahují se i na přísahu kvantitativní, zejména platí to o zmírnění výše, jež má býti odpřísáhnuta (§ 216), dále třeba přísahu kvantitativní podobně jako oceňovací výslovně nabídnouti (dv. d. z 15. ledna 1787 č. 620 lit. i) sb. z. s.) a nesmí býti zástupcem složena (rozh. ze dne 4. listopadu 1881 č. 8973, sb. 8543). Případy, kde se přísaha kvantitativní připouští jsou rozmanity, tak npř. budiž připuštěna o výši dluhu řádového (rozh. ze dne 15. dubna 1880 č. 3915, sb. 8740), dále o obnosu výživného dítěti poskytovaného (rozh. ze dne 14. srpna 1878 č. 1301, sb. 7111), o škodě zjištěné rozsudkem trestním dle minima a maxima (rozh. ze dne 20. ledna 1886 č. 65, sb. 10.909); o hodnotě věcí prodaných dražbou exekuční (rozh. ze dne 21. června 1882 č. 5984, sb. 9028), o hodnotě zboží prodaného bez určení ceny (rozh. ze dne 1. května 1866 č. 3958, sb. 2476) a j. v.

E. Přísaha diffesní jest přísežné popření pravosti listiny probantem předložené. Přísaha tato, jež právu římskému a církevnímu a podobně i staroněmeckému byla neznáma, vytvořena byla vědou italskou, načež byvši ve spojení s přísahou nevinny do Německa přinešena, nabyla v obecnoprávním processu platnosti povšechné. V Rakousku byla přísaha tato zavedena teprve § 37 dv. dek ze dne 24. října 1845 č. 906 sb. z. s. a vyskytá se tudíž jen v řízení stručném. Dle tohoto § jsou však dvě různé formy přísahy sloužící k důkazu pravosti pokud se týče nepravosti listiny, dle toho totiž, zda listina tato je podepsána tím, kdo pravost její popírá (diffitent) aneb kýmsi třetím. V prvním případě skládá se přísaha domnělým vydatelem nevratitelně bez dodatku dle vědomí a upamatování v ten smysl, že ani on sám ani kdo třetí s jeho svolením dotyčnou listinu nepodepsal. V druhém případě přísahá diffitent, že pokládá dle svého nejlepšího vědomí a svědomí předloženou listinu za nepravou (§ 37). V tomto druhém případě může býti přísaha i kuratorovi uložena a delátem vrácena (roz. nejv. s., sb. »Gl. U.« č. 2878, 3755, 4207, 7914, 11468), načež ji složí deferent v ten rozum, že pokládá listinu tu dle svého nejlepšího vědomí a svědomí za pravou (roz. nejv. s. sb. »Gl. U.« č. 10.442, 11.223, jinak rozhodnutí »Gl. U.« č. 7154, kde vrácená přísaha se tak formuluje, že X listinu podepsal). Praxe nazývá obě tyto přísahy § 37 říz. ve v. str. přísahami diffesními (srj. roz. nejv. s. dv., sb. »Gl. U.« č. 3735, 4267, 6713, 9174, 11.468, 11.847), theorie užívá však tohoto označení (srj. Canstein: Das öst. Civ.-Pr.-R. I. str. 357) jen o přísaze pro dotčené, o níž mluví § 37 v prvních dvou větách. K uložení přísahy je oprávněn producent listiny, aniž by musil míti k tomu v případě, že vede spor jménem nezletilce, vrchnoporučenského schválení (srj. Canstein l. c.). Vedle přísahy diffesní lze i jiné průvody nabídnouti, jimiž by prokázána býti měla popřená pravost listiny, n. př. svědky, srovnáním písma a pod, aneb lze místo přísahy diffesní uložiti přísahu rozhodovací. V tomto posledním případě nemůže býti nalezeno již na přísahu diffesní, nýbrž jen na přísahu rozhodovací (sb. »Gl. U.« č. 6713, 9174), kdežto v prvním případě může soudce připustiti přísahu diffesní i tehdá, nebyla-li otázka pravosti listiny provedením jinakých důkazů rozhodnuta. Proti uložené přísaze diffesní nemůže

se delát nabídnouti k důkazu pro zastoupení svědomí (arg. cit. § 37 slovo »muss«). Na přísahu diffesní uzná soudce rozsudkem konečným, ve kterém učiní závislým své rozhodnutí ve prospěch producenta listiny od složení uložené, pokud se týče nesložení a vrácené přísahy (§ 37 říz. ve v. str. 3. věta). V zhladem k § 12 nař. min. spr. z 25. ledna 1851 č. 52. ř. z. platí § 37 říz. ve v. str. i v řízení směnečném, avšak s modifikací zavedenou zákonem ze dne 19. června 1872 č. 82 ř. z., že totiž odpadá z přísahy diffesní, kterou složiti má domnělý vydatel směnky, dodatek »neb kdos třetí s jeho svolením« a přísaha budiž jen v tom smyslu vykonána, že on směnku nepodepsal.

Přísaha chudoby viz **Právo chudých**.

Přísaha korouhevní (vojenská, služební přísaha) jest přísežný slib skládaný vojenskými osobami hned při odvodu jejich; přísahou touto zavazují se osoby vojenské, že budou povždy věrně a svědomitě plniti zvláštní povinnosti stavu vojenského uložené jim vojenskými zákony a předpisy. Aby se bojovníkům důtklivě a jasně připomenul dalekosáhlý význam právě této přísahy, byla vždy konána za zcela zvláštních obřadností. U nejstarších vzdělaných národů skládána byla válečná přísaha před válečným znakem přede všemi vztýčeným. Rytíři a jezdcí později i kopiníci uznávali za závaznou toliko tu přísahu, která byla činěna před volně vlající korouhvi nebo před rozvinutými prapory. I stálá vojska, jakož i národní vojska nynější doby podržela přísahu korouhevní (praporeční, dělovou) a zvláště v Rakousko-Uhersku obnovuje se slavnostním způsobem co rok dle nejv. rozhod. ze dne 15. října 1893 vždy 1. listopadu u veškeré branné moci od nově zařaděných branců. Populární i historická korouhevní přísaha jest svým pojmem totožna s vojenskou služební přísahou, kterýžto výraz stanoven byl jakožto zákonitě správný v čl. III. cís. pat. ze dne 15. ledna 1855. Stalo se tak z toho důvodu, jelikož mínění lidu sváděno bylo k různým představám o správnosti přísahy korouhevní neodbyvané před korouhvi proto, že větší díl ozbrojené moci praporů nemá a nemůže jich míti po ruku při odvodu ke složení přísahy korouhevní.

Vojenská služební přísaha (zvaná též v zák. ze dne 28. června 1890, č. 137 ř. z. »přísahou vojínů«) obsažena jest ve služebních předpisech (I. díl) a jest v podstatě pro všechny části ozbrojené moci stejná. Podstatný rozdíl jest však mezi služební přísahou vojska a zeměbrany; přísahu zeměbrancek obnovují osoby přeložené z vojska do zeměbrany potud, že ve služební přísaze zeměbranceké přidána jsou slova »a schválených zákonů naší vlasti«, kdežto vynechána jsou slova vojenské služební přísahy »kdeko-li toho žádati bude vůle Jeho c. a k. Veličenstva.«

Stručnější a zvláštním státoprávním poměrům přiměřenou jest přísežní formule pro voje bosensko-hercegovinské.

Dle čl. III. cit. cís. patentu podléhají zákonům vojenským jen ony osoby, a mohou tudíž jen ony osoby potrestány býti pro spáchané vojenské zločiny a přečiny, které složily vojenskou služební přísahu. Proto musí přísahu tu skládati přímo u odvodu každý odvedenec, ať byl odveden k vojsku, k válečnému námořnictvu, k zeměbraně nebo k náhradní záloze. Odvedenci musí vykonati přísahu každý den na konci odvodu před důstojníkem doplňovacího okresu vojenského, pokud se týká, před důstojníkem zeměbrany a to slavnostním způsobem, při čemž náboženských symbolů používati netřeba. Zpečoval-li by se některý odvedenec složiti vojenskou